

Online- och webbnyheter för TLS medlemmar

Nr 2003:6 2003-12-01

Nyhetsbrevet produceras på uppdrag av Svensk förening för informationsspecialister (TLS). Syftet är att hålla medlemmarna à jour med online-/webbranschen. Det är inriktat mot information för yrkesmässig användning och avgränsat på i princip samma sätt som branschorgan som Information World Review (IWR), Electronic Information Report (EIR), EContent (EC), Information Today, Online etc. Dessa utgör också de viktigaste källorna vad gäller internationella nyheter. Beträffande Sverige hämtas nyheter av relevans från Computer Sweden (CS), Ny Teknik (NT), DN m.fl.

De två månader som har gått sedan förra nyhetsbrevet har varit synnerligen händelsrika vad gäller Sverige. Därför inleder jag med några kommentarer kring detta. Internationellt fokuseras allt mer av nyhetsflödet inom (?) området på "informationshantering", vilket bara undantagsvis relateras i nyhetsbrevet. Men det blir allt svårare att skilja ut just "information", som ju i allt högre grad "integreras" med hantering. En trend som numera forceras av att "teknikaktörer" (typ IBM, Microsoft, Verity etc) ger sig mer och mer aktivt in i området. Det sker genom olika typer av samarbete med "informationsaktörer", vilka i sin tur ökar sina tekniksatsningar. Det kan gälla allt från portaler till system för automatisk kategorisering och informationsanalys.

Som bekant hänger ju årets upplaga av Online Information (2-4 december i London) på trenden mer aktivt än tidigare i och med nysatsningen "Content Management Europe", en "mässa i mässan". Jag räknar med att i vanlig ordning rapportera från såväl konferens som mässa i ett temanummer av nyhetsbrevet strax efter årsskiftet.

Lars Klasén

SchlumbergerSema InfoData

lars.klasen@infodata.se

Några kommentarer kring en händelsrik höst i Sverige

Det har varit en händelsrik höst på den svenska onlinemarknaden. I oktober gjorde Bonnier Affärsinformation ett storförvärv, eller "klipp" som vissa bedömare uttryckte det, i och med att man köpte D&B i Norden för ca 320 miljoner kr. Det rör sig om verksamheter med ca 220 anställda som förra året omsatte knappt 400 miljoner kr, varav D&B Sverige drygt hälften. Bonnier stärkte därmed avsevärt sin roll på den svenska onlinemarknaden, där man åtminstone inom det kombinerade området företags-, kredit- och affärsinformation nu är den otvetydigt största aktören.

D&B köpte dåvarande Esselte Soliditet, dvs dagens D&B Sverige, 1993 - intressant nog samma år som Bonnier grundlade sin starka position inom online, i och med stora förvärv som PAR och SIX. Detta året efter att Affärsdata erhållit sin (då) monopoliknande roll inom media i fulltext i och med konkurrenten Esselte/DataArkivs nedläggning; en roll som förstärktes av att man då också fick överta värdskapet för TT Nyhetsbanken.

Inte nog med det. Det var 1993 som IT-koncernen Sema Group köpte statliga DAFA Data AB, inkl bolaget InfoData (som driver InfoTorg) - och nu är det dags igen! Den nuvarande ägaren Schlumberger sålde nämligen större delen av sin IT-del SchlumbergerSema i september, dock ej InfoData. Men nu är det dags även för InfoData. Vem köparen är? Det får vi se i vår!

I början på november nådde oss beskedet om att Byggdok ska läggas ner till årsskiftet, vilket väckte starka reaktioner bland såväl informationsspecialister som användare. Miljödepartementet beslutade nämligen att avveckla Byggdoks statliga uppdrag till bygg-, fastighets- och miljösektorn. Och eftersom KTHB, som Statskontoret föreslagit skulle överta samlingarna i Byggdoks bibliotek, inte ansåg sig kunna driva det statliga uppdraget mer effektivt och till lägre kostnad än Byggdok så återstod bara nedläggning. Så avslutas en 37-årig epok - Byggdok startade 1966.

Oerhört beklagligt - men förståeligt. Att idag driva en betaltjänst är ingen sinekur när så många fortfarande (?) är inställda på att all information ska vara gratis, dvs finansieras via skattsedeln (eller annonser), istället för av användarna/kunderna. Detta trots att vi får allt fler exempel på hur bräckliga sådana lösningar ofta är. Hur många ämnes- m fl portaler har inte lagts ner på senare tid - eller går på knäna! Inte efter 37 utan efter 7 år! Det har framkommit i tidigare nyhetsbrev och det framkommer också i detta, bl a i notisen om ansvarsbiblioteksrapporten.

Apropå epok så avslutas ännu en sådan nu i höst när EINS nationella center på KTHB läggs ner. För nära 30 år sedan blev IDC-KTHB nationellt center för ESA-RECON, senare ESA-IRS, senare EINS.

Det här var bara ett axplock av händelser du kan läsa om nedan under Sverige, efter avsnittet Internationellt. Och var förvissad om att även den närmaste tiden kommer att bli händelserik!

1. Internationellt

1.1 STM - allmänt

Thomson Scientific förvärvar BIOSIS. Efter en budgivning mellan 18 intressenter utsåg ledningen för Biological Abstracts Thomson Scientific till ny ägare. Köpesumman är okänd men uppskattas av EIR till ca 400 miljoner kr. Köpet omfattar Biological Abstracts och BIOSIS UK (inkl Zoological Record). De databaser som f n produceras är BIOSIS Previews, Biological Abstracts, Biological Abstracts/RRM (Reports, Reviews, Meetings) och Zoological Records (som produceras tillsammans med Zoological Society of London). Partnerskapet med CAB International (London) antas fortsätta. Databaserna finns idag online vid Thomsons onlinetjänst ISI Web of Knowledge. Thomson Scientific menar att den samverkan mellan BIOSIS, ISI och CAB som nu möjliggörs kommer att leda till en avsevärd kostnadsbesparing, bland annat genom att man kan eliminera överlappningar vad gäller tidskrifter. Det talas också om att kanske skapa s k "super-poster", vilka ska innehålla resp organisations ämnesbeskrivningar/index. (NewsBreaks 27/10 2003, EIR 27/10 2003)

CSA drar bort sina databaser även från SilverPlatter. Det rör nio databaser, nämligen Aerospace Database, Aquatic Sciences & Fisheries Abstracts, Environmental Science and Pollution Management, Life Sciences Collection, LISA, Linguistics & Language Behavior Abstracts, Political Science Abstracts, Sociological Abstracts och Water Resources Abstracts. Tillbakadragandet sker gradvis under år 2004. Samtidigt lockar CSA med extraerbjudanden till de kunder som går över till den egna onlinetjänsten IDS. Enligt CSA är orsaken till tillbakadragandet att man kunnat enas om avtalsvillkoren. Man kan också tolka det som ett sätt att stärka sin egen tjänst. Förra hösten drog CSA tillbaka sina databaser från Dialog och DataStar (Online- och webbnyheter 2002:5) och sedan från EBSCO (Online- och webbnyheter 2003:1) pga deras vägran till djuplänkar. (EContent Xtra 7/10 2003, CSA, LK)

Web of Science kompletteras med perioden 1900-1944. Thomson ISI Web of Science täcker idag perioden från och med 1945. Ett projekt under 2004 kallat Century of Science ska komplettera med referenser till den "viktigaste" litteraturen 1900-1994: ca 850.000 artiklar i 200 tidskrifter. Samlingen öppnas 2005. Web of Science täcker idag ca 8.500 tidskrifter. (NewsBreaks 24/11 2003)

Dialog får tre nya databaser inom medicin. De är Hospital Inpatient Profiles, Hospital Outpatient Profiles och Emergency Room. Producent är Timely Data Resources. Databaserna, som erbjuds exklusivt via Dialog, tillhandahåller uppgifter om ca 12.000 sjukdomar. (Dialog 31/10 2003, NewsBreaks 3/11 2003, EContent Xtra 4/11 2003)

PubMed har utvidgats med 1.5 miljoner OLDMEDLINE-referenser. De rör perioden 1953-1965. Därmed har PubMed 14 miljoner referenser. (Information Today Oct. 2003, NLM 30/9 2003)

EBSCO förvärvar Cinahl samt lägger upp ny databas inom informationsvetenskap. EBSCO har köpt Cinahl Information Systems av Glendale Adventist Medical Center i Glendale, Calif. Databasen Cinahl innehåller referenser (plus en del fulltext) till artiklar i 1.650 tidskrifter inom sjukvård, biomedicin, medicin, hälsovård mm från och med 1982. Böcker, konferenshandlingar, rättsfall och annat ingår också. EBSCO är verkligen på alerten vad gäller att förvärva databaser; nyligen köpte man American Humanities Index av Whitson Publishing och i våras Information Science & Technology Abstracts och Internet & Personal Computing Abstracts (fd Microcomputer Abstracts) från Information Today. Därtill lägger man upp databasen InfoSci-Online, som årligen tillförs 1.500 bokkapitel, 250 tidskriftsartiklar och 300 konferenspapers i fulltext. Den produceras av Idea Group. (NewsBreaks 6/10 2003, IWR Oct. 2003, Online- och webbnyheter 2003:4, Information Today Oct. 2003)

Gale länkar till Google Image Search. Ett antal databaser vid Gale InfoTrac har försetts med möjligheten att länka till Google Image Search. Ett speciellt filter mot Google ser till att länkning verkligen sker till rätt bild. (EContent Xtra 7/10 2003, NewsBreaks 6/10 2003)

Fulltextartiklar i FindArticles kan sökas via Looksmart. Det rör sig om ca 3.5 miljoner artiklar från ca 700 publikationer. Bakom gratistjänsten FindArticles står Gale. (Internetbrus 27/11 2003)

ElsevierEngineering.com startar gratis bevakningstjänst. Den tillhandahåller redaktionellt utvalda nyheter inom olika teknikområden efter eget val. ElsevierEngineering.com lanserades i våras och erbjuder gratis sökning i de senaste två årens artiklar från 260 ingenjörstidskrifter från olika förlag. Titlar och abstracts är gratis. (Information Today Oct 2003, Elsevier Engineering Sept. 2003)

Biocomplexity Thesaurus gratis på webben. Bakom ligger CSA och NBII (National Biological Information Infrastructure, US Geological Survey, US Dept. of the Interior). (thesaurus.nbii.gov) (Information Today Oct. 2003)

1.2 STM - tidskrifter, länkningar

Bibliotek i USA hotar att sluta prenumerera på Elsevier-tidskrifter. Bakgrunden är att kostnaden för prenumerationerna gradvis blivit alltmer betungande. Enligt Association of Research Libraries (ARL) har priset på tidskrifter mm stigit med 215 % under de senaste 15 åren - samtidigt som konsumentprisindex bara ökat med 62 %. Biblioteken vid Cornell University, Harvard University och University of California hör till dem som nu förhandlar med Elsevier om en lösning. Ett sätt är att begränsa antalet tidskrifter till de allra nödvändigaste men ändå få ta del av "mängdrabatten". (NewsBreaks 17/11 2003)

Public Library of Science (PLOS) har startat sin första tidskrift; ingår partnerskap med SPARC. PLoS första tidskrift, PLoS Biology, utkom med sitt första nummer i oktober. I enlighet med PLoS filosofi (dvs "open access") är den gratis tillgänglig via webben (den finns dock i tryckt version för 1.200 kr/år). Närmast följer PLoS Medicine. Att publicera en artikel i PLoSs tidskrifter kostar 11.000 kr. PLoS startade i och med ett bidrag på 70 miljoner kr från Gordon and Better Moore Foundation. PLoS har nyligen ingått partnerskap med ARLs initiativ Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition (SPARC). (www.plos.org) (www.arl.org/sparc) (EContent Oct 2003, PLoS, SPARC 10/11 2003, Information Today Nov. 2003)

Koninklijke Bibliotheek säkrar BioMed Centrals arkiv. Hollands nationalbibliotek har åtagit sig att långtidsarkivera och underhålla BioMed Centrals arkiv, som idag består av 100 tidskrifter med totalt ca 2.500 artiklar. (Online Nov/Dec 2003)

ProQuests databas PCI Full Text växer. Databasen innehåller nu digitaliserade versioner av 6 miljoner sidor från över 300 tidskrifter bland de drygt 3.000 från åren 1770-1991 som täcks i form av referenser (totalt 10.5 miljoner) i Periodicals Contents Index. (ProQuest Oct 2003)

Swets Blackwell har köpt W.H. Everett & Sons tidskriftsförmedling. (NewsBreaks 13/10 2003)

Taylor & Francis köper Swets & Zeitlinger Publishers för ca 150 miljoner kr. Swets & Zeitlinger publicerar 41 tidskrifter och ca 100 böcker per år. Omsättningen år 2002 var ca 60 miljoner kr. (NewsBreaks 10/11 2003)

Ingenta växer - i alla fall vad gäller antal registrerade bibliotek, som på ett år vuxit med 25 % till 15.000, antal förlag man arbetar med, som vuxit med 30 st till total 260 st och beträffande användningen, som har dubblats. Beträffande antalet "länkparters", 150 st, tror man sig vara störst i världen. 30 % av kunderna kommer från den privata sektorn. Av intäkterna kommer 45 % från e-tidskrifter (som nu är uppe i 6.000 st), 40 % från portalbygge åt olika organisationer och 15 % från pay-per-view och bevakningstjänster. (Information Today Nov. 2003)

NFAIS har presenterat riktlinjer för referenslänkning. Riktlinjerna har utarbetats av den kommitté för länkning som bildades för flera år sedan inom NFAIS (en samverkansorganisation för informationsproducenter m fl). Avsikten är att främja samverkan mellan aktörer inom vetenskaplig publicering, något som gynnar såväl forskning som näringsliv. Inte minst vill man gynna en ökad samverkan mellan olika discipliner. (www.nfais.org) (EContent Xtra 10/10 2003, NFAIS, CSA 14/10 2003)

CrossRef ger gratis tillgång till DOI. Från och med 2004 kommer CrossRef inte längre att ta betalt av sina medlemmar och partners för användningen av DOI (Digital Object Identifier). I och med detta förväntar man sig en stark tillväxt vad gäller länkningar från referenser i bibliografiska databaser till fulltext. CrossRef täcker fn 8.700 tidskrifter och nära 10 miljoner poster. (NewsBreaks 17/11 2003, EContent Xtra 18/11 2003)

1.3 Affärs- och företagsinformation, nyheter, rättsinformation

Dialog NewsRoom ska integreras helt i NewsEdge under 2004. Dialog ska därtill under året göra användning av taxonomier möjligt i vissa av sina produkter. Detta uppger Dialogs vd Roy M. Martin i en intervju. (Information Today Oct. 2003)

LexisNexis Company Dossier växer. Tack vare nya källor (Courtlink, Martindale-Hubell m fl) ingår nu i tjänsten uppgifter om över 20 miljoner företag. (Online Nov/Dec 2003, InfoToday Oct 2003)

Factiva utvidgar med Agence France-Presse. AFP har reportrar i 165 länder. (EIR 27/10 2003, EContent Xtra 21/11 2003)

OCLC lanserar Pais Archive 1915-1976 på FirstSearch i vår. Det rör sig om elektroniska versioner av PAIS Bulletin, vilka f n bara finns i tryckt version. (PAIS = Public Affairs Information Service). (Information Today Oct. 2003, OCLC)

Experian har lanserat kreditinformationstjänst för privatpersoner i UK. Den kallas CreditExpert och är snarlik den man sedan tidigare driver i USA. Tjänsten ger användarna möjlighet att hålla koll på uppgifter om sig själva, t ex vilka företag som har tagit del av dessa. Nyttillkomna uppgifter kan meddelas användaren via e-mail eller SMS. Experian har ca 70 % av marknaden för kreditjänster i UK. (EIR 29/9, 6/10 2003)

Nya MSN Newsbot baseras på information från Moreover. MSN har startat nyhetssöktjänsten MSN Newsbot - dock ännu bara i betaversion. Den baseras på information från Moreover, vars redaktörer dagligen väljer ut tiotusentals artiklar från 4.000 källor. Information från Moreover ingår sedan i somras också i Yahoo! News. Därtill har Sirsi etablerat ett partnerskap med Moreover. (uk.newsbot.msn.com) (Internetbrus 19/11 2003, NewsBreaks 10/11 2003, Online- och webbnyheter 2003:5, EContent Xtra 4/11 2003, Researchbuzz 27/11 2003)

Nexcerpt utökar bevakningen till 3.800 källor. Det rör sig om tidningar, tidskrifter, webbplatser, nyhetsbyråer, databaser mm. Nexcerpt erbjuder möjlighet till såväl användning av information inom det egna intranätet som för extern publicering. (NewsBreaks 10/11 2003)

Google Alert bevakar Google. Google Alert har inget att göra med företaget Google (och alltså inte heller Google News Alert). Det är istället en gratis bevakningstjänst som nyttjar Google för att bevakat sina användares sökprofiler. Resultatet av de dagliga sökningarna levereras till användarna via e-mail. Nytt är att resultaten också innehåller länkar till Googles cachade version av träffarna. (www.googlealert.com) (Researchbuzz 16/1 2003)

CELEX via EU-kommissionens Eur-Lex blir gratis den 1 juli 2004. I och med detta sägs de nationella distributörernas, i Sverige SchlumbergerSema InfoData (InfoTorg), avtal upp. CELEX innehåller uppgifter om alla handlingar som rör EU-rätten, såsom direktiv, förordningar och EG-domstolens avgöranden, och som publiceras i bland annat Official Journal (serie L och C) och European Courts Reports. InfoTorgs egen version av CELEX på svenska och engelska i Rättsbanken påverkas inte. (EU-kommissionen, LK)

1.4 Böcker, referensverk

Amazon.com erbjuder fulltextsökning i 120.000 böcker med 33 miljoner sidor text. Internetbokhandeln Amazon.com har gjort 120.000 av de böcker man har till försäljning sökbara i fulltext. Det rör sig om totalt 33 miljoner sidor text där vartenda ord är sökbart. Först i sökresultaten listas referenser till de böcker där sökorden finns i titeln. Därefter listas de övriga referenserna, vilka utöver bibliografiska uppgifter innehåller meningar där de funna sökorden finns. Den som registrerar sig som användare (vilket är gratis) kan också länka sig till den sida i en bok där sökorden finns och därifrån bläddra sig vidare i delar av boken. Utskrift är inte möjlig. En vecka efter lanseringen rapporterades att försäljningsökningen bland de fulltextsökbara böckerna var 9 % högre än de övriga. Därtill hade 37 förlag, utöver de 190 som initialt deltog med sina böcker, ansökt om att få delta. (Amazon.com 23/10, 30/10 2003, Outsell 24/10 2003, ResearchBuzz 29/10 2003, CS 29/10 2003, DN 30/10 2003, NewsBreaks 3/11 2003, Econtent Xtra 4/11 2003)

E-bokhandeln eBooks.com erbjuder fulltextsökning i 20.000 e-böcker. Önskade böcker kan betalas med kreditkort och laddas ner direkt. eBooks.com är australiensiskt och startade år 2000.

Bartleby.com har 370.000 sidor från referensverk sökbara i fulltext. Antalet unika användare per månad ökar med 30 % årligen och är nu uppe 4.5 miljoner. (Information Today Oct. 2003)

OCLC planerar att göra poster från WorldCat sökbara i Google; förlagen lär följa efter. Sedan i juni driver OCLC ett projekt som går ut på att göra poster från WorldCat sökbara i Google. Som en del i en försöksverksamhet ska man nu ladda ca 2 miljoner poster från WorldCats databas (som består av över 53 miljoner poster) i Googles index. Det rör sig om speciellt populära böcker som finns till utlån vid minst 100 bibliotek. Användare som vid sökning i Google fått träff på poster som han/hon vill gå vidare med kan efter angivande av den egna adressen få besked om närmaste bibliotek som har boken till utlån. Bakgrunden till projektet är att en OCLC-studie bland företrädare för bibliotek och informationsindustrin visat att man önskar att bibliotek och böcker exponeras mer på webben, i synnerhet för personer som idag inte alls nyttjar deras tjänster. Det ryktas att Google för närvarande förhandlar med

flera internationella förlag om liknande projekt. Sedan i september indexerar Google abstracts av IEEE:s standarder och andra IEEE-dokument. (NewsBreaks 27/10 2003, Online- och webbnyheter 2003:5)

RLGs samkatalog med 130 miljoner poster nu på webben; gratis till och med 2004. Research Libraries Group (RLG) har lagt ut sin katalog på webben (men den kan även fortsättningsvis nås via telnät, Z39.50 m fl). Den innehåller 130 miljoner katalogposter från de 160 medlemsbibliotekens bestånd. RedLightGreen, som den kallas, utgör dock fortfarande ett projekt. (www.redlightgreen.com). (NewsBreaks 13/10 2003)

E-böcker från 150 förlag i OverDrive Digital Library Reserve. Bland dessa är Merriam-Webster, Barnes & Noble (som ju slutat sälja e-böcker själv), Time Warner, John Wiley och McGraw-Hill och det rör sig om tusentals titlar som kan läsas via PC och handdator. OverDrive Digital Library är ett system som ger bibliotek möjligheter att bli tillhandahållare och låna ut e-böcker. (EContent Xtra 28/10 2003, OverDrive)

Project Gutenberg firar e-bok nummer 10.000. Detta projekt för gratis tillgång till e-böcker har nu nått sin 10.000 bok (Magna Charta). Projektet startade 1971. (gutenberg.net) (Internetbrus 11/11 2003)

Thomson lanserar Gale Virtual Reference Library. Tjänsten gör att bibliotek kan skräddarsy egna kollektioner av e-böcker/referensverk bland totalt 117 st. I Sverige kan abonnemang tecknas via PrioInfo. (EContent Xtra 10/10, 21/11 2003, PrioInfo 11/10 2003, Information Today Nov. 2003)

xrefer förses med visualisering. I xrefs nya version 2.0 ingår en sk "Research Mapper", vilken visualiserar resultat av sökningar i form av relaterade sökord och ämnesområden, formerade i kluster. Relevanta artiklar bland de totalt 1.25 miljonerna i de totalt 150 referensverken (80 % fler än år 2002) kan nås direkt från denna "karta". En fri version (dock utan tillgång till artiklarna) av visualiseringen kan nyttjas via www.xrefer.com/research. PrioInfo är svensk representant för xrefer. (NewsBreaks 6/10 2003)

ISBN blir 13-siffrigt. Den 1 januari 2007 övergår ISBN (International Standard Book Number) från 10-siffrigt till 13-siffrigt system. Det nuvarande räcker helt enkelt inte till. Standarden (ISO 2108) för det nya systemet kommer att stå klar i början av 2005. Kommande och befintliga datasystem måste kunna hantera även 13-siffriga ISBN. (KB 24/11 2003)

1.5 Informationsförsörjning

Citerade artiklar på Internet försvinner gradvis. University of Colorado Health Sciences Center har undersökt Internet-referenser i 1.000 artiklar inom medicin år 2000-2003 i The New England Journal of Medicine, The Journal of American Medical Association och Science. De utgjorde 2.6 % av det totala antalet referenser. Det visade sig att 13 % av referenserna inte längre ledde någonstans. Detta trots att samtliga artiklar var yngre än 27 månader. (tinyurl.com/taaa) (ResearchBuzz 6/11 2003)

ICSTI publicerar studie om informationsförsörjningens betydelse. The International Council for Scientific and Technical Information (ICSTI) har nyligen publicerat en studie över informationsförsörjningens betydelse för en kunskapsdriven ekonomi, med fokus på STM (Science, Technology, Medicine). Speciellt behandlas informationstjänster och andra organisationer som arbetar med information inom STM samt hur deras påverkan kan mätas. Organisationer som bidragit i studien är British Library, CSA, Canada Institute for Scientific and Technical Information, Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation (Australien), INIST, Japan Science and Technology Corp., NLM och KTHB. Rapporten "The Information Imperative: A framework for measuring impacts of STM information services and STM information organizations" är på 80 sidor och finns på (www.icsti.org/study.php) (ISCTI 14/7 2003)

Motion om skydd för databaser ska behandlas i USAs kongress. Den föreslår stränga straff för den som i kommersiellt syfte tillhandahåller "avsevärda delar" av en existerande databas eller informationskollektion. Om förslaget antas ska ärendet vidare upp i senaten. Frågan har debatterats ända sedan 1991, då USAs högsta domstol friade ett företag som producerat en telefonkatalog med information som hämtats nästan rakt av från en konkurrents katalog. (NewsBreaks 20/10 2003)

1.6 Onlinemarknaden - aktörer

Thomson går bättre än väntat. Thomson Financial går dock fortfarande går dåligt, men det kompenseras av de övriga områdenas tillväxt. Under tredje kvartalet var omsättningen totalt 16 miljarder kr, en ökning med 3.4 % jämfört med förra året. Fördelningen på de olika områdena var enligt följande: Legal & Regulatory 6 miljarder kr (9.1 %; bäst gick Westlaw, Checkpoint och FindLaw), Scientific & Healthcare 1.3 miljarder kr (7.6 %; bäst gick Web of Science och Micromedix), Learning 5.5 miljarder kr (1.3 %), Financial 2.9 miljarder kr (- 4.8 %), Övrigt 0.3 miljarder kr (0 %). (EIR 10/11 2003)

Wolters Kluwer genomför sparprogram och personalminskningar i USA. Wolters Kluwers enhet för Legal, Tax & Business (LTB) i Nordamerika ska dels delas upp i två delar (Corporate & Financial och Tax, Accounting & Legal), dels genomföra kostnadsbesparingar omfattande huvuddelen av de drygt 2 miljarder kr som Wolters Kluwer som helhet beslutat spara fram till och med år 2006 (vilket bl a innebär att personalen minskas med 8 %). LTB Europa samt Education och Health påverkas inte. Ett investeringsprogram om ca 7 miljarder kr ska genomföras under samma tid, vilket ska inriktas enbart på de marknader där man är stor och har störst tillväxtpotential. (EIR 17/11 2003)

LexisNexis investerar i ny anläggning och ny teknik. LexisNexis bygger en helt ny anläggning för företagets produktutveckling i Springfield, Ohio. Totalytan är på nära 6.000 kvm och den ska stå klar 2007. Beskedet kommer bara ett par månader efter att LexisNexis berättat om sin satsning på en ny, enhetlig, "plattform" för all information, oberoende av om det rör sig om affärs- eller rättsinformation. (EIR 13/10 2003)

Reuters fortsätter att backa. Tredje kvartalets intäkter var ca 10 miljarder kr, 7.8 % mindre än förra året. Europa backar mest. Reuters menar ändå att man är på banan med sitt "Fast Forward"-program, som dock bantats ytterligare vad gäller produkter: från 1.300 produkter som för ett år sades skulle ner till 200 talar man nu om 50. Konkurrenten Bloomberg har bara en produkt för alla (Bloomberg Professional), Thomson Financial likaså (Thomson ONE). (EIR 4/11 2003)

D&B ökar både intäkter och webbnärvaro. Av tredje kvartalets intäkter, drygt 2.5 miljarder kr (en ökning med 11.2 % jämfört med förra året; delvis beroende på att Hoover's nu också ingår), härrörde 74 % från webbaserade produkter (i slutet av 2002 var andelen 65 %). (EIR 4/11, 10/11 2003)

Equifax backar i Europa. Tredje kvartalets intäkter sjönk med 3.4 % (till 240 miljoner kr) jämfört med förra året. Totalt ökade man dock med 6.9 % (till 2.4 miljarder kr) pga ökade intäkter i USA och Latinamerika. I september lanserade även Equifax en tjänst för privatpersoner i UK. (EIR 27/10 2003)

Annonsintäkterna för WSJ.com ökar äntligen. Tredje kvartalets annonsintäkter var 39 % högre än förra året. Antalet abonnenter har ökat 3.3 % till 686.000 (varav 290.000 också prenumerar på den tryckta utgåvan). (EIR 27/10, 10/11 2003)

CanWest ska ta betalt för sina onlinetidningar på Canada.com. CanWests vd: "Vad är det för mening med att ha 120 miljoner sidbläddringar på Canada.com om ingen betalar för det ... Genom att ta betalt kan vi i alla fall stoppa kannibaliseringen." Fyra nivåer kommer att tillämpas: 1) Nyheter gratis, 2) Allt övrigt innehåll gratis för prenumeranter på de tryckta tidningarna, 3) Avgiftsbelagda pdf-versioner och 4) Pdf inkl länkar till videoupptagningar. (OPA 30/9, 7/11 2003)

Fler anser webben viktigare än dagstidningen. Enligt en stor studie av företagsledares användning av information, genomförd av Gartner och Forbes.com, uppger 38 % att webben är deras enskilt viktigaste källa till information. 26 % uppger dagstidningen. (Forbes.com 2/10 2003)

Yahoo! ökar stort. Tredje kvartalet gav drygt 2.7 miljarder kr, en ökning med 43 % jämfört med förra året. Av intäkterna var ca 570 miljoner kr abonnemangsinträder (som ökade med 38 %). (CS 10/10, 15/10 2003, EIR 27/10 2003)

Yahoo! Platinum läggs ner? Det ryktas att Yahoo! inom kort ska lägga ner sin betalvideotjänst Yahoo! Platinum eller möjligen integrera dess tjänster i Yahoo! Plus. Den har fått för få betalande användare. Konkurrenten RealNetworks, störst vad gäller betalvideo med över en miljon abonnenter, har också svårt att attrahera nya användare. Detsamma gäller AOL. MSN ska lansera en gratis, annonsfinansierad, videotjänst för nyheter i vinter. (AdAge.com 15/10 2003, MediaPost 15/10 2003, CNET 30/10 2003)

Overture ska slå ihop AlltheWeb och AltaVista. Teknik från AlltheWeb ska nyttjas för insamling och indexering av material från webben medan gränssnittet ska tas från AltaVista. (Online Nov/Dec 2003)

Time Warner ökar trots att AOL fortsätter att minska. Time Warners intäkter tredje kvartalet var nära 80 miljarder kr, 3.3 % mer än förra året. AOL gick dock ner med 5 % till 16 miljarder kr, mycket beroende på att annonsintäkterna föll med 33 % till 3.2 miljarder kr. AOL Time Warner Inc. bytte namn till Time Warner Inc. den 16/10. (News.com 22/10 2003, EIR 20/10 2003)

MSN delas upp i två divisioner; satsar på media. Den ena är inriktad på kommunikation (dial-up, Hotmail, direktmeddelanden) och den andra information och media (webbportal, sökning, musik etc). (OPA 10/11 2003)

Danmarks Biblioteksskoles bibliotek har övertagit Informationsportalen. Det skedde ett år efter att danska IT- och Telestyrelsen meddelat att man inte längre ville försätta driften. I och med ägarbytet övertas ansvaret för Danska Databaser av IT- och Telestyrelsen. (www.databaser.dk förtecknar och ger uppgifter om för närvarande 315 danska databaser). För offentlig information online hänvisas till www.oio.dk. Informationsportalen hänvisar till olika informationskällor och ger ut ett elektroniskt nyhetsbrev. Den startade 2001 och har sina rötter i Infoscan, tidigare Dansk DIANE Center. (Informationsportalen 2/10 2003)

1.7 Onlinemarknaden - allmänt

Svag tillväxt men god lönsamhet inom onlineindustrin. EIRs genomgång av ett antal ledande företag (21 st) inom online visar att intäkterna för dessa under tredje kvartalet var ca 50 miljarder kr, vilket innebär en tillväxt med 6 % jämfört med förra året. Den totala vinsten ökade till drygt 10 miljarder kr, 16 % mer än förra året. Orsaken till den ökade lönsamheten är främst industrins fortsatta konsolidering och att de senaste årens rationaliseringar börjat ge effekter. Några exempel betr. omsättning: Equifax 2.4 miljarder kr (ökning med 6.9 %), Interactive Data Corp. 850 miljoner kr (16.3 %), D&B 2.5 miljarder kr (11.2 %), Yahoo! 2.7 miljarder kr (43 %), Thomson Corp. 16 miljarder kr (3.4 %), ProQuest 890 miljarder kr (9.7 %), OneSource 110 miljarder kr (- 3.8 %), Factiva 450 miljoner kr (- 5.1 %), Dow Jones 2.9 miljarder kr (6.7 %), MarketWatch 90 miljoner kr (5.4 %), TheStreet 50 miljoner kr (25 %), Edgar Online 25 miljoner kr (-19.5 %). (EIR 10/11 2003)

Onlinemarknaden inom STM i Europa ökade med 40 % under 2002 - på bekostnad av trycket. Det visar en av IRN utförd studie av informationsspecialisternas användning av information inom STM. STM-onlinemarknaden växte med 40 % 2002 till 6.5 miljarder kr (vilket kan jämföras med att ökningen 2001 var bara 7 %). STM-marknaden totalt ökade bara 6 % till 15 miljarder kr (under 2001 5 %). Andelen online, 42 % år 2002 (2001 32 %, 2000 31 %) väntas under 2003 stiga till över 50 %.

De globala intäkterna från information inom STM för några av de största aktörerna uppges vara som följer: Elsevier Global STM 18 miljarder kr, Thomson 7 miljarder kr, Wolters Kluwer Global Health 6,4 miljarder kr, Wiley Global STM 2,5 miljarder kr, Taylor & Francis 2,2 miljarder kr och Blackwell Science 850 miljoner kr.

År 2002 kom 74 % av Science Directs abonnemangsintäkter från webben, vilket ska jämföras med 66 % 2001 och bara 45 % 2000. För Wolters Kluwer (medicin/hälsa) gällde 31 % 2002 jämfört med 23 % 2001. IRN har vidare funnit att användningen av gratisinformation är ett uppenbart hot mot betaltjänster inom affärsinformation, medan det inom STM är så att användarna först nyttjar gratiskällor för att få en allmän överblick men sedan går över till betaltjänster.

Science Direct är den populäraste tjänsten, tätt följd av Web of Knowledge i UK och lite mer på efterkälken i Frankrike och Tyskland. Springer är den tredje mest använda tjänst i Europa, främst pga sin styrka i Tyskland; i UK ligger Wiley Interscience något före. STN är starkt i Tyskland medan INIST-CNRS dominerar i Frankrike.

Andelen av de svarande som nyttjar en viss tjänst var i Europa generellt (och i UK) så här: Science Direct 55 % (62 %), Web of Knowledge 43 % (58 %), Springer 34 % (20 %), Wiley Interscience 30 % (40 %), Ovid/SilverPlatter 26 % (27 %), Kluwer Online 24 % (25 %), CSA 21 % (25 %), STN 17 % (12 %), INIST CNRS 17 % (-). Vad gäller tidskriftsförmedlare dominerar Swets Blackwell och EBSCO. Vad gäller e-tidskrifter är SwetsWise, ScienceDirect, Kluwer och Blackwell störst. Informationsspecialisernas budget är i stort sett densamma 2002 som 2001.

IRN sammanfattar med att den viktigaste trenden under 2002 var den snabba övergången till webben och att man för de närmaste åren spår dels en fortsatt koncentrationsprocess inom området, dels att priserna kommer att stabiliseras. (www.researchinformation.info/special2003overview.html) (IRN 13/10 2003)

Organiska tillväxten 2003 blir drygt 5 % för de ledande informationsföretagen i Europa. Det innebär en ökning jämfört med 2002, då den var 3-4 %. (IRN Research 13/11 2003)

1.8 Onlinemarknaden - annonser

Onlineannonser omsatte 25 miljarder kr första halvåret. Det är en ökning med 10.5 % jämfört med förra året. (Editor & Publisher 11/11 2003)

Onlineannonser på uppgång i Europa. Enligt Online Publishers Association Europe (OPA Europe) nystartade "benchmarking index" var andra kvartalets intäkter till ledande media på Internet 40 % högre än första kvartalet. Orsaken var främst ökade annonsintäkter. Bland de aktörer som utgör bas för index finns CNET i Frankrike, UK och Tyskland, Le Temps, Le Monde, Spiegel och El Pais. Man spår en ökning under 2004 med 15 %. (OPA Europe 8/10, 25/11 2003)

Ökade annonsintäkter bakom stark uppgång för USA-media på Internet. En enkät bland 26 av Online Publishers Associations (OPA) medlemmar visar att tredje kvartalets annonsintäkter var 46 % högre än förra året. De totala intäkterna ökade med 44 %. Bland de undersökta företagen finns CBS MarketWatch, CNET Networks, Forbes.com, Hearst Newspapers, iVillage, Knight Ridder Digital, Meredith, MSNBC.com, New York Times Digital, Tribune Interactive, USATODAY.com och The Wall Street Journal Online. Uppgifter från andra källor bekräftar trenden. Tredje kvartalets vinst för New York Times Digital (NYTimes.com och Boston.com) var 40 miljoner kr, vilket är dubbelt så mycket för ett år sedan. Intäkterna var drygt 170 miljoner kr. Knight Ridder Digital rapporterade högre Internetintäkter än någonsin, nära 170 miljoner kr, 51 % mer än förra året. Man gick därtill från förlust till vinst. Tribune Co ökade sina onlineintäkter med 24 % till 190 miljoner kr. (OPA 20/11, 24/11 2003, Editor & Publisher 20/11 2003, Internetnews 16/10 2003)

Internetannonsering ökade 58 % på ett år. Enligt Nielsen/NetRatings var första kvartalets totala intäkter från annonser på Internet 4.4 miljarder kr, vilket är 59 % mer än förra året. (OPA 30/9 2003)

1.9 How much information?

Sällan har så mycket siffror (i tabeller, diagram och text) paketerats (eller snarare packats!), på ca 100 sidor som i rapporten "How much information? 2003" från University of California, Berkeley. Den följer upp en motsvarande studie år 2000. Här ges siffror om produktionen och användningen av allt från dagstidningar och böcker till webben, CD-ROM, video, magnetbandskassetter, e-mail, telefonsamtal, stillfilm, rörlig film - you name it! - i antal och volym.

Bara några exempel för att visa på stilen: Varje person på jorden producerar årligen 800 MB ny information i genomsnitt. 2.75 miljarder böcker såldes i världen 2001, varav 180.000 var e-böcker. I USA fanns i mars 2003 2.7 miljoner boktitlar till salu. 436 miljoner tidningar såldes per dag år 2001, motsvarande 2.4 miljoner terabyte data per år. Vetenskapliga tidskrifter 2001: 16.5 % online, 3.4 % CD-ROM. 820 miljoner analoga filmrullar såldes 2002. Internetanvändarna var 2002 580 (kanske 665) miljoner, varav i Europa 31 %, Asien och Pacific 31 % och Nordamerika 30 %. Internet bestod 2002 av 532.897 terabyte, varav 167 på den synliga webben, 91.850 på den osynliga webben, 440.606 i e-mail (i original), 274 i direktmeddelanden. Av den synliga webben bestod 23 % av informationen av bilder, 18 % html, 9 % PDF, 4 % rörlig film, 0.8 % Powerpoint etc etc.

Så där håller det på! Eftersom det inte finns inte en chans att plocka ut det viktigaste så får du göra det själv genom att ladda ner rapporten (www.sims.berkeley.edu/research/projects/how-much-info-2003).

1.10 Informationshantering

Dialog har lanserat Dialog Portals. Produkten erbjuder integration av affärs- och omvärldsinformation från Dialog i kundernas portaler. De nio största portalprodukterna på marknaden stöds, bl a IBM Websphere Portal, Microsoft SharePoint Portal och Plumtree Portal. Nästa release, som kommer 2004, rör information inom STM, patent och varumärken. Konkurrenterna Factiva och LexisNexis erbjuder sedan tidigare liknande produkter. Hittills har Dialogs kunder varit hänvisade till integration via filöverföring eller användning av API-er (application programming interface). Dialog kommer för övrigt att erbjuda tillgång till ett API för hela Dialog, vilket hittills bara funnits för NewEdge. Under 2004 ska man integrera samla alla sina intranätsprodukter/verktyg till ett enda "paket". (EIR 20/10, 3/11 2003, EContent Xtra 14/11 2003, NewsBreaks 13/10 2003, Dialog Chronolog Nov/Dec 2003)

Factiva i samverkan med Verity - och IBM. Samarbetet med Verity går ut på att erbjuda kunder möjlighet att integrera Factivas taxonomier inom olika områden med Veritys sök- och informationshanteringssystem K2 Enterprise. Därtill ges möjlighet för kunderna att nyttja Factiva och dess 8.000 källor. Samarbetet med IBM, som pågått en tid men ända tills nyligen hållits hemligt, går ut på att nyttja IBMs plattform WebFountain, ett analysverktyg för texter ("text mining"). Avsikten är att ge Factivas användare möjlighet att skapa sammanställningar av ett företags utveckling över tiden, synliggöra branschtrender mm. Arbetet ska materialiseras under andra kvartalet 2004 i en tjänst kallad Reputation Manager. (EIR 29/9 2003, Online Nov/Dec 2003, EContent Xtra 31/10 2003, IBM 18/9 2003, Information Today Nov. 2003)

Datalagringsjätten EMC köper Documentum för 13 miljarder kr. Affären visar vilken vikt man numera tillmäter informationshantering och gör att företag som Open Text, FileNet, Interwoven och IBM fått en ny konkurrent. (Reuters 14/10 2003, KMWorld 23/10 2003)

Open Text fortsätter köprundan - förvärvar Ixos för 2 miljarder kr. I våras köptes Eloquent för ca 60 miljoner kr, Corechange för 40 miljoner kr och i somras Gauss för ca 90 miljoner kr. Nu går

man alltså vidare med ett betydligt större förvärv, nämligen Ixos, som har 900 anställda. Open Text har 1.200 anställda. (Line56 9/1, 26/2, 28/8, 6/11 2003, CS 24/10 2003, KMWorld 5/11 2003)

Allt fler onlinetjänster stöder "Research Task Pane" i Microsoft Office 2003-produkterna.

Utöver de som var med redan i betaversionen, dvs Factiva, Gale och Alacritude/eLibrary, har stöd annonserats av bland annat Amazon, Entopia Knowledge Locator, Journals@Ovid, HP Medical Desktop Office Center, LexisNexis, OneSource och Eniro/Gulas Sidorna. (Microsoft m fl)

Microsoft lämnar LookSmart; ska bygga egen sökmotor (eller köpa Google?). Kontraktet med Looksmart sägs upp till den 1/1 2004. I och med detta blir LookSmart av med 70 % av sina intäkter. Allt mer tyder nu på att Microsoft utvecklar egen sökmotor för MSN. Inom några månader kommer f ö MSN i en ny version att innehålla ett verktyg för bildsökning, där man t ex kan leta efter fotografier av personer som liknar en viss angiven person. Det sägs (enligt USA Today) också att en sökmotor kommer att byggas in i det kommande operativsystemet Longhorn (som är klart för lansering tidigast 2005). Samtidigt har det flödat av rykten om att Microsoft planerar att köpa Google. Detta motsägs dock av att Google utreder möjligheterna till börsintroduktion (som värderas till 12-20 miljarder kr!) . Microsoft har för övrigt tecknat nytt avtal med Overture (ägt av Yahoo!) för s k paid placement för MSNs användare i USA och UK till och med juni 2005. (Ny teknik 1/10 2003, CS 3/10, 5/11, 10/10 2003, EIR 20/10 2003, EContent Xtra 21/10 2003, ResearchBuzz 6/11 2003)

Microsoft ska bygga in ny sökfunktion i kommande Windows. Namnet "Stuff I've Seen" säger vad det rör sig om: sökning bland de webbsidor man sett fladdra förbi på sin skärm. (CS 19/11 2003)

Open-sourcesökmotor på gång. En grupp programmerare i ett projekt kallat Nutch arbetar med att utveckla en gratis programvara för sökmotorer. Den ska klara att indexera flera miljarder sidor per månad och kunna ta hand om minst 1.000 sökfrågor per sekund. Till skillnad mot existerande sökmotorer, typ Google etc, som hemlighåller sina rankingsalgoritmer, ska Nutchs kod vara helt öppen för att det inte ska gå att dölja t ex köpt placering. (www.nutch.org) (E-commerceTimes 24/9 2003, Nutch)

2. Sverige

2.1 Branschhändelser

Bonnier Affärsinformation köper D&Bs verksamhet i Norden. Amerikanska D&Bs verksamhet i Sverige, Danmark, Norge och Finland köps av Bonnier Affärsinformation för ca 320 miljoner kr. D&Bs verksamhet är inriktad på företags-, kredit- och annan affärsinformation. Bonnier stärker därmed avsevärt sin roll på den svenska onlinemarknaden, där man åtminstone inom det kombinerade området företags-, kredit- och affärsinformation blir den otvetydigt största aktören. D&B i Norden omsatte år 2002 knappt 400 miljoner kr, varav D&B Sverige drygt hälften. Antalet anställda är ca 220. I Bonnier Affärsinformation, ett av sex affärsområden inom Bonnier AB, ingår såväl svenska företag (Affärsdata, SIX, KreditFakta, Nyhetsbyrån Direkt, Dagens Industri m fl) som utländska (tyska Hoppenstedt och brittiska ICC m fl). Omsättningen år 2002 var ca 2 miljarder kr, varav drygt hälften i Norden. Antalet anställda är ca 1700 och vd är Lars Save. (Nyhetsbyrån Direkt 9/10 2003, BusinessWire 9/10 2003, Bonnier 9/10 2003, DI 9/10 2003, EIR 20/10 2003, LK)

Byggdok läggs ner vid årsskiftet; beslutet väcker starka reaktioner. Efter beslut av miljödepartementet om avvecklandet av Byggdoks statliga uppdrag inom informationsförsörjning till bygg, fastighet och miljösektorn kommer Stiftelsen Byggdok att läggas ned. Som följd kommer Byggdoks databas med bygg-, fastighets- och miljöinformation och de samlingar som är knutna till databasen att förstöras. Miljödepartementets avsikt var att spara pengar genom att överföra bibliotek/arkiv och informationsdatabas till KTHB. KTHB har dock konstaterat att man inte kan driva det statliga uppdraget mer effektivt och till lägre kostnad än Byggdok. Därför har Byggdok känt sig tvunget att inleda en avvecklingsprocess.

Statskontoret menade i våras i en utredning (www.statskontoret.se/pdf/200303.pdf, refererad i Online- och webbnyheter 2003:4), utförd på uppdrag av Miljödepartementet att samlingarna i Byggdoks bibliotek borde vara ett statligt ansvar. Genom en överföring till den statliga biblioteksstrukturen skulle forskningslitteraturen bli avgiftsfri, lånas ut och kopieras. Beträffande Byggdoks databas och andra tjänster fann man inga motiv för att staten skulle ingripa på en fungerande marknad. Stiftelsen Byggdok, Institutet för byggdokumentation, startade sin verksamhet 1966.

Nedläggningsbeslutet har mötts med bestörtning på flera håll, bland annat bland informationsspecialister. TLS har i en skrivelse till Miljödepartementet med kraft framfört vikten av finna former och huvudman för en fortsättning av Byggdok. (Byggdok 12/11 2003, Ny Teknik 19/11 2003, LK)

SchlumbergerSema InfoData AB ska säljas. I september sålde Schlumberger större delen av sin IT-del SchlumbergerSema till franska IT-jätten Atos Origin. Bland de delar som undantogs fanns SchlumbergerSema InfoData AB, företaget bakom onlinetjänsten InfoTorg. Som förutsett ska nu även InfoData säljas. En gissning om orsaken till att InfoData säljs separat är att dess goda lönsamhet kan antas göra bolaget till en attraktiv köpkandidat - och alltså ge mer pengar till Schlumberger än om det sålts tillsammans med de övriga delarna. InfoData har ca 500 anställda. (LK)

Bibliotekstjänst säger upp personal. Företaget förhandlar om uppsägningar i både Lund och Farsta. Enligt Svensk Bokhandel kan det röra sig om ett 40-tal personer. Bibliotekstjänsts intäkter har minskat under året. Bakom ligger kommunernas försämrade ekonomi. Bibliotekstjänst har ca 300 anställda. I moderbolaget BTJ, med nära 500 anställda, ingår också Seelig och PrioInfo. (SvB 21/11 2003, DN 28/11 2003)

PRV lägger ut kungörelser gratis på nätet från årsskiftet - hotar PoIT och PointLex. Som berättats tidigare har en utredning föreslagit att PRV ska överta kungörandet av beslut och andra åtgärder av myndigheter. Detta ska ske i en elektronisk tidning på Internet. Förslagets genomförande kommer helt klart att leda till att Post- och Inrikes Tidningar läggs ner. Därför upprördes givetvis dess redaktion när PRV redan innan remisstiden gått ut började förbereda utgivningen, bl a genom att rekrytera personal. Man menar att en tryckt tidning behövs, inte minst av säkerhetsskäl. En nedläggning kommer också påverka den juridiska online-/nyhetstjänsten PointLex, som ju är involverad i produktionen/utgivningen av PoIT och också tillhandahåller kungörelserna online i sin tjänst. (Ds 2003:42, Journalisten 7-13/10 2003, SvD 9/10 2003, DI 27/10 2003)

2.2 Onlinetjänster, databaser

Norstedts Juridik lanserar Juriforum. Den nya tjänsten Juriforum, även kallad juristens nya arbetsplats, samlar alla Internetbaserade juristtjänster från Norstedts Juridik på ett och samma ställe. Den består av nyhetstjänsten "Juridik Idag", den grundläggande rättsinformation som ingår i "Sveriges Rikes Lag (SRL) på Internet", "Kommentarer" och "DokumentGuiden". "Kommentarer" är ny och utgörs av djupa kommentarer, inledningsvis till Brottsbalken, Inkomstskattelagen, Aktiebolagslagen och Rättegångsbalken. "DokumentGuiden" tillhandahåller utkast till avtal och andra juridiska dokument. Lanseringen av Juriforum skärper konkurrensen på marknaden för rättsinformation i Sverige, där de andra stora aktörerna är Thomson Fakta och InfoDatas InfoTorg/Rättsbanken. (NJAB 11/11 2003)

Svenska, internationella och EU-varumärken på bild i Patlink - både vid PRV och InfoTorg. Såväl PRVs som InfoTorgs versioner av varumärkesdatabasen Patlink har nu försetts med möjlighet att visa svenska, EU- och internationella varumärken på bild. Patlink innehåller uppgifter om svenska varumärken, EU-varumärken samt internationella varumärken som gäller i Sverige. (Anm: Bilder på svenska varumärken började erbjudas av Dialog i nov. 2002). (PRV, InfoData/InfoTorg nov. 2003, Online- och webbnyheter 2002:6)

Uppgifter om 1.4 miljoner svenska företag nu i samma databas. PRV Bolag har slagit samman sina databaser med uppgifter om företag mm till en databas. I samband med detta har dess motsvarigheter som erbjuds via återförsäljare, bland dem den största InfoTorg, också slagits samman. PRVs databas, kallad Näringslivsregistret, och InfoTorgs, kallad Bolagsregistret, ger därmed tillgång till uppgifter om samtliga Sveriges ca 1.4 miljoner aktiebolag, handelsbolag, enskilda firmor, bostadsrättsföreningar mm. Det rör sig om en mängd uppgifter, allt ifrån namn och adress till aktiekapital, styrelse, konkurser, rekonstruktioner och diarium. Lantmäteriet, som idag också återförsäljer information från PRV, kommer som ett resultat av omläggningen att efter kvartal ett 2004 sluta att leverera motsvarande information samt information ur Företagsintektningsregistret. (LM 3/7 2003, InfoTorg, PRV,LK)

EINS-centret på KTHB läggs ner. I och med nedläggningen är en nästan 30-årig epok slut, dvs den epok som inleddes med att IDC-KTHB blev nationellt center för ESA-RECON, senare ESA-IRS. EINS (European Information Network Services) är en sammanslutning av europeiska onlinetjänster och British Library, CINECA, COBIDOC och ett antal nationella centra. EINS erbjuder tillgång till en rad databaser inom STM, t ex COMPENDEX, INSPEC, MEDLINE och PASCAL - bara för att nämna några - samt några tilläggstjänster, bl a LexisNexis och databaser vid DIMDI. (KTHB 6/10 2003)

Information om svenska företag i BvDs nya tjänst ODIN. Bureau van Dijk har lanserat ODIN, som innehåller uppgifter om totalt 600.000 företag i Sverige, Danmark, Finland och Norge. Även nyheter och marknadsinformation ingår. (TFTTR 29/11 2003, BvD 18/11 2003)

PrioInfo satsar vidare på e-böcker med e-biblioteket. E-biblioteket är en ny e-bokstjänst med referens-, fack- och kursböcker från svenska förlag. Vid lanseringen i oktober fanns 80 titlar från Studentlitteratur och Historiska Media tillgängliga. Fn ingår ca 130 titlar i och med förlag som ePan, Norstedts och Prisma m fl. Mot biblioteken tillämpas en prismodell som består av en plattformsavgift om 14.400 kr/år samt en avgift om 20 kr/lån. E-bokssatsningen manifesteras också i och med ett nytt nyhetsbrev helt tillägnat e-böcker. (PrioInfo 23/9, 10/10, 24/11 2003)

Lantmäteriet deltar i utvecklingen av samordnad tjänst för fastighetsdata i Europa. EULIS, European Land Information Service, är ett projekt för att åstadkomma en tjänst för samordnad åtkomst till nationella fastighetsregister i Europa. I projektet deltar representer för fastighetsregistren i Holland, Austria, England & Wales, Sverige, Finland, Norge, Skottland och Litauen. Från Sverige deltar även Lunds universitet. En sk "demonstrator" tas i bruk i januari 2004. Projektet, som ingår i EU-kommissionens program eContent, påminner om likaledes EU-stödda EBR, European Business Register, vilket är en tjänst för samordnad åtkomst till nationella bolagsregister i EU. (EULIS. Lantmäteriet)

InfoTorg har firat sitt 15-årsjubileum. InfoTorg lanserades den 15 november 1988 (i samband med TLS höstkonferens!) av dåvarande DAFA Data AB, ett statligt bolag som bildats 1986 genom en bolagisering av myndigheten DAFA. Sedan dess har tjänsten följt med först till Sema Group (1993) och därefter till amerikanska Schlumberger (2001), hela tiden inom bolaget InfoData (fn Schlumberger InfoData). InfoData och alltså InfoTorg får förmodligen ny ägare i vår (se separat notis). InfoTorg är idag Sveriges största online- och webbtjänst för professionella användare. Man ger nära 5.000 kunder och ca 140.000 användare tillgång till ca 25 svenska och utländska onlinetjänster och omsätter över 200 miljoner kr. (LK)

2.3 Ansvarsbiblioteken, ämnesportaler

Ansvarsbibliotekssystemet har utvärderats. Det har gjorts av Terje Höiseth, Luleå univ.bibl., på uppdrag av BIBSAM, vars huvudinvändningar mot det nuvarande systemet sammanfattas i tre begrepp: slutet, statiskt, plottrigt. Hans rekommendationer vill ändra på detta samtidigt som de vill behålla och vidareutveckla de positiva elementen. Förslaget är att ansvarsbibliotekssystemet behålls som det är idag med följande förslag till förändringar: - Systemet med associerade bibliotek avskaffas, - Ansvarsbiblioteket för psykologi, pedagogik och fortbildningsforskning läggs ner, och ämnet förs över till ansvarsbiblioteket för samhällsvetenskap, - Ansvarsbiblioteket för ekonomi läggs ner och

lyfts in i samhällsvetenskaperna (alternativt flyttas till Göteborgs UB som eget ansvarsbibliotek), - Ansvarsbiblioteket för kvinno-, mans- och genusforskning läggs ner och eventuella av regeringen öronmärkta medel kan kanaliseras direkt genom Göteborgs universitets anslag, - De rena ansvarsbiblioteksuppgifterna begränsas i fortsättningen till att i huvudsak gälla nätverksbyggande, - Den modell för anslagsfördelning mellan ansvarsbiblioteken, och som bygger på vetenskapsområden, faller med nödvändighet bort, och bör ersättas med ett behovsstyrt system. Terjes slutkläm är "Samordning genom samverkan och samarbete kommer att bli nödvändiga inslag i utvecklingen". (BIBSAM 1/10 2003)

Kommentar: I rapporten framkommer en utbredd tveksamhet kring om nyttan med ämnesportalerna verkligen motiverar det betungande arbetet. Flera ställer sitt hopp till att BIBSAMs projekt för samordning (se nedan) kan ändra på detta. Det nämns t ex att EELS, som lades ner för ca ett år sedan, under sin existens beviljades medel med ca 1.5 miljoner kr. Därtill måste förstås läggas det arbete som lades ner av de drygt tio ämnesredaktörerna. /LK

Samordning av ansvarsbibliotekens ämnesportaler. En rapport som tagits fram på uppdrag av BIBSAM föreslår skapandet av en "mångämnesportal". Man betonar vikten av samordning, att undvika dubbelarbete och att det måste finnas en tydlig organisation som står bakom ämnesportalerna. Det måste också vara klart hur de finansieras. (BIBSAM 27/8 2003).

Även ämnesportalen NOVAGate har nu upphört. NOVAGate, som länkade till resurser på Internet inom jord- och skogsbruk, veterinärmedicin, livsmedel och miljö, lades ner den 1/9. Bakom portalen stod de nordiska lantbruksuniversitetens (NOVA-universitetens) bibliotek, i Sverige SLUB. (NOVAGate 5/9 2003)

2.4 Webbplatser och portaler i övrigt

Svenska Nätnetföreningen (SNIF) ska läggas ner. Huvudskälet är att föreningen har haft svårt att intressera tillräckligt många medlemmar till ett aktivt deltagande. Därtill har det varit svårt att rekrytera nya medlemmar. Föreningen bildades år 2000 med målsättningen att utgöra "en neutral arena för producenter och användare av nätverksbaserad information". Antalet organisationsmedlemmar var som mest ca 15 varav flertalet inom den offentliga sektorn, bl a KK-Stiftelsen, KB, Riksarkivet, Skolverket, KTH och Sunet. (SNIF 29/10 2003, Online- och webbnyheter 2000:3)

LIBRIS skapar ersättare på webben när Svensk bokförteckning och Svensk periodicaförteckning upphör. Svensk bokhandel upphör att ge ut de tryckta versionerna av Svensk bokförteckning och Svensk periodicaförteckning fr o m 2004. LIBRIS har därför skapat två specialdatabaser med motsvarande innehåll: Nationalbibliografin - Böcker och Nationalbibliografin - Tidskrifter. De blir tillgängliga på LIBRIS webbplats under december. En anledning till nedläggningen av de tryckta produkterna är det sviktande kundunderlaget. Svensk bokhandel kan därmed inte längre försvara utgivandet av dem ekonomiskt. (KB 28/11 2003)

Kulturnät Sverige ifrågasätts i rapport. På uppdrag av regeringen har ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier, utvärderat den svenska IT-politiken. I en delrapport till ITPS ifrågasätts om det verkligen finns en övergripande IT-strategi för kultursektorn. Den politik som förs är för tyst och att regeringen har en "låt-gå" inställning. Rapporten anser att Kulturnät Sverige inte blivit som det var tänkt och skriver att "det paradoxala är att det inte någonstans finns en omformulering av visioner och mål, vilket försvårar både operationen av Kulturnät Sverige och möjligheten att analysera dess roll i mötet mellan IT-politik och kulturpolitik. Det förefaller även som att Kulturdepartementet inte anser det lägligt att göra en tydlig omformulering av ovanstående visioner. Det ter sig behövligt att aktualisera och förnya vision, rolldefinition, mål och strategi för Kulturnät Sverige. Utifrån en sådan aktualisering/förnyelse kan det läggas fram planer för en realistisk och ändå långsiktig utvecklingsprocess. Om inte det görs, kan man ifrågasätta själva existensberättigandet av Kulturnät Sverige som något

annat än ett traditionellt länkskafferi, vilket bl a skulle innebära att ogiltigförklara det föredömliga arbete som genomfördes av utredningen Kulturnät Sverige - IT-utredningen." (CS 3/11 2003, "IT och kulturen" - ITPS rapport A2003:015)

Svenskt medicinskt fönster nedlagd. Den startade 1997 och fungerade som en ingång till kvalificerad medicinsk information riktad till beslutsfattare och yrkesutövare i hälso- och sjukvården och till patientorganisationer. Bakom stod bl a Läkemedelsverket, Socialstyrelsen, Landstingsförbundet och Vetenskapsrådet. (www.smed.org)

Nordguides nedläggning har väckt reaktioner, om än inte alls lika starka som beträffande Byggdok-nedläggningen. Nedläggningen sker den 1/1 2004. En liten tröst är dock att Nordguide kommer att göra nytta ännu en tid. Den uppdateras nämligen in i det sista och kommer att finnas kvar på nätet tills vidare. (www.otalib.fi/nordinfo/nordguide). (KTHB, LK)

Svensk Filmdatabas har lanserats. Svenska Filminstitutet har med stöd av Riksbankens Jubileumsfond utvecklat Svensk Filmdatabas. Denna "Sveriges svar på IMDB" gör det möjligt att söka upplysningar om samtliga långfilmer sedan 1897, och dessutom en stor mängd svenska kort- och dokumentärfilmer. Till varje film finns ett faktablad i pdf. (www.svenskfilmdatabas.se) (DN 10/10 2003)

Mediewebbplatser backade i oktober jämfört med september. "Tio i topp" för besökssiffror för antal unika webbläsare: Aftonbladet.se 5.1 miljoner (-9 %), TV4.se 2.1 (+23 %), Expressen.se 2.1 (-14 %), DN.se 1.9 (-14 %), SVT.se 1.2 (+2 %), GP.se 0.9 (-3 %), DI.se 0.7 (0 %), SvD.se 0.5 (-23 %), Privataaffärer.se 0.2 (0%) och Sydsvenskan.se 0.2 miljoner (-4%). (Dagens Media 5/11 2003)

2.5 KB/BIBSAM

KB/BIBSAM storsatsar på högskolans elektroniska publicering. BIBSAM, Kungl. bibliotekets avdelning för nationell samordning och utveckling, har beslutat att starta projektet SVEP, Svenska högskolans Elektroniska Publicering. Det rör sig om en satsning på närmare 3.5 miljoner kr i två år under perioden 2003-2005. Projektet är inriktat på fritt tillgängliga vetenskapliga publikationer. Det ska främja en mer samordnad och kraftfull utveckling av elektronisk publicering av forskares och studenters egna arbeten vid svenska universitet och högskolor och ska definiera standarder, sprida lösningar för långsiktig tillgänglighet, ge råd och stöd kring verktyg för publicering samt utveckla nya söktjänster. (KB/BIBSAM 17/10 2003, CS 24/11 2003)

KB/BIBSAM blir medlem i SPARC Europe. SPARC Europe är associerad med nordamerikanska SPARC, Scholarly Publishing and Academic Resources Coalition, och består av europeiska forskningsbibliotek och -organisationer och strävar efter förändringar av den vetenskapliga publiceringsmarknaden i riktning mot ökad konkurrens och fri tillgänglighet. (KB/BIBSAM 27/11 2003)

"Det svenska nätbiblioteket": BIBSAM genomför förstudie om ett nationellt digitalt bibliotek för högre utbildning och forskning. Syftet med utredningen är att lämna förslag till ett samlat utvecklingsprogram för ett nationellt digitalt bibliotek, vilket mål det digitala biblioteket ska ha och vilka insatser som ska sättas in för att nå detta mål. Utredare är Terje Høiseth, chef för Luleå univ.bibl, och den ska vara klar d 31/12 2003. (KB 13/10 2003)

2.6 Staten och IT

Rabalder kring Ericsson-anställds medlemskap i regeringens IT-politiska strategigrupp. Först meddelade Ericsson att 3G-strategen Shirin Laji, anställd på Ericsson, inte fick vara med i gruppen. Orsaken var att det inte var förenligt med Ericssons intressen. Men efter det rabalder som följde och ett samtal med gruppens ordförande Christer Sturmark ändrade vd Carl-Henric Svanberg beslutet efter att ha fått klart för sig att medlemmarna i gruppen bara representerar sig själva. Strategigruppen har

under hösten genomfört hearings mm för att belysa olika aktörers och personers syn på svensk IT-politik. Den 1/12 ska man ha en handlingsplan klar. (CS 5/11, 14/11 2003, NT 19/11 2003)

Delegationen för utveckling av offentliga e-tjänster nu klar. Biträdande finansminister Gunnar Lund har nu utsett ledamöterna i delegationen, som inrättades i juni och ska arbeta med att driva på utvecklingen av 24-timmarsmyndigheten. En viktig uppgift är att få igång mer samarbete kring utvecklingen av elektroniska tjänster mellan stat, kommun och landsting, och mellan offentlig sektor och näringsliv. Eva Fernvall är ordförande och därutöver ingår 11 ledamöter. (DN 8/11 2003, CS 10/11 2003, NT 12/11 2003, Regeringen 7/11 2003)

Regeringen inrättar nämnd för elektronisk förvaltning. Den nya nämnden ska fastställa de gemensamma normer och standarder som ska vara styrande för den offentliga förvaltningens fortsatta utveckling av 24-timmarsmyndigheten och dess e-tjänster. Syftet är att skapa ett säkert och effektivt utbyte av elektronisk information. Ordförande blir ALf Nilsson, överdirektör på RSV. (Regeringen 13/11 2003, Statskontoret 13/11 2003)

Många krav på statlig samordning och medveten styrning. I samband med att 24-timmarsmyndigheten och e-delegationen är på agendan framförs från allt fler håll krav på att regeringen tar ett mer samlat ansvar för IT-politiken. Decentraliseringen i det svenska förvaltningssystemet skapar problem inte minst när ett antal "isolerade öar" ska samverka med varandra. "Medveten styrning" efterlyser ITPS, Institutet för tillväxtpolitiska studier. "Mer centralstyrning och mindre alla-gör-så-gott-de-kan-attityd" föreslår t ex Computer Sweden. (CS 12/11, 19/11, 22/11, 24/11 2003, NT 26/11 2003)

2.7 Legalt

Dagens Arbete behöver inte rensa bort artiklar på sin webbplats. Almega AB anmälde Dagens Arbete till Datainspektionen i det man ifrågasatte lagligheten i att ha kvar artiklar med personuppgifter på tidningens webbplats. Saken gällde artiklar som tidningen publicerade för två år sedan om missförhållanden på ett företag i Stockholm. I artiklarna nämns företagsledarnas släktskap till varandra och deras aktieäande i företaget. Almega menade att lagringen inte rimmade med PUL och ville ha bort artiklarna. Men DI kom fram till att artiklarna på Dagens Arbets webbplats skyddas av tryckfrihetslagen, som står över PUL, och avskrev därför anmälan. (DN 17/11, Dagens Arbete 29/10, 17/11 2003)

Felaktig svensk tolkning av PUL: EG-domstolen friar i "Bodil-fallet" Det rör alltså fallet med den hemsida där konfirmandläraren Bodil Lindqvist i skämtsamt ton beskrev en kyrkvaktmästares stukade fot och blev fälld i Göta Hovrätt. EG-domstolen slår fast att hemsidan visserligen omfattas av sk automatiserad behandling av personuppgifter och att fallet därför är tillämpligt i den delen av direktivet men att publicering på hemsidan inte kan anses vara överföring av känsliga uppgifter till länder utanför EU. Målet är nu tillbaka vid Göta hovrätt för avgörande. (CS 7/11, 12/11 2003, DN 7/11, 10/11 2003)

Regeringen lägger ut sitt diarium på nätet nästa år. Även om "Bodil-fallet" har skingrat lite av dimmorna kring PUL kommer dock regeringskansliet att ligga lågt med personuppgifter särskilt vad gäller brev och handlingar från privatpersoner. (NT 19/11 2003)

DI:s beslut om att stoppa patientjournaler på nätet överklagas. Landstinget i Uppsala inledde försök med sjukjournaler på nätet. Avsikten var att alla invånare och alla som vårdas vid Akademiska sjukhuset skulle kunna ta del av sin egen journal. Försöket stoppades emellertid efter beslut av Datainspektionen, som menade att utlämnandet strider mot vårdregisterlagen. Nu överklagar landstinget beslutet till länsrätten. (DN 17/10 2003, CS 20/10, 14/11 2003, NT 26/11 2003)

Förslag till lag om e-postreklam. Enligt ett nytt lagförslag blir det förbjudet för näringsidkare att skicka e-postreklam till fysiska personer utan föregående samtycke. Dock tillåts e-posterbjudanden till

de egna kunderna så länge mottagarna inte motsatt sig reklamen. Giltig avsändaradress måste alltid anges. Samma regler ska gälla för SMS. (NT 12/10 2003, Telekom idag 4/11 2003)

PRVs bolagsavdelningen blir egen myndighet när PRV delas i två. Den mångåriga striden i frågan är över. Hos den nya myndigheten, vars namn inte är klart än, hamnar bolagsregistret, registren över konkurser och näringsförbud samt prövning av företagsnamn. Den lokaliseras till Sundsvall (dvs där bolagsavdelningen finns idag) och föreslås starta den 1/7 2004. Kvar i PRV blir ärenden om patent och varumärken, namnbyten, utgivning av periodisk skrift mm. (DN 7/11 2003, NT 12/11 2003)

Lantmäteriets framtida roll har utretts. Utredningen (SOU 2003:111) föreslår bl a att Lantmäteriverket får en uttalad roll som samordnare av grundläggande geografisk information och fastighetsinformation samt att en stor del av Lantmäteriverkets konkurrensutsatta uppdragsverksamhet upphör eller avskiljs från verket och överläts till marknadens aktörer. Avskiljandet gäller enbart externa uppdrag och berör den kartografiska uppdragsverksamheten, direktförsäljningen av kartor, flygfoto och fotogrammetri, geodetisk mätning, geografisk informationsteknik samt mätservice och detaljkartor. (Miljödepartementet 21/11 2003)

Nordinfos nedläggning är nu politiskt beslutad och nedläggningen per den 1/7 2004 ett faktum. Under våren 2004 förs en diskussion i ministerrådets regi om hur det nordiska samarbetet inom vetenskaplig informationsförsörjning kan ordnas i framtiden. Verksamheten vid Nordinfo kommer emellertid att upphöra redan den 31/12 2003. (Nordinfo 17/11 2003)

2.8 Informationshantering, diverse

LIBRIS portalupphandling avbruten. Länsrättens dom i tvisten mellan KB/LIBRIS och leverantören Sunstone innebär att LIBRIS upphandling måste göras om. Därmed kan inte heller något av de övriga anbuderna användas som underlag för att teckna kontrakt. Tidplanen för den tänkta portallösningen kommer därför att förskjutas. (KB/Libris 17/11 2003)

Riksdagen ersätter TRIP med Autonomy. Riksdagen utvecklar ett nytt system för distribution och sökning i riksdagstrycket. Lösningen bygger på relationsdatabas, XML och söksystemet Autonomy. Man lämnar därmed IR-systemet TRIP, som brukats i mer än tio år. (LK)

Softbool förser Bonnier Affärsinformation med sökmotor. Svenska sökmotorföretaget Softbool meddelar att två tjänster inom Bonnier Affärsinformation nu försetts med dess sökmotor Boolware. Det gäller dels Affärsdata, för bevakning av ett antal källor på webben, dels Proodle, som sägs vara en ny produkt- och affärsinformationstjänst med detaljerad information om företag i 16 länder i Europa. (Softbool 1/9, 3/11 2003, Bonnier Erhvervsdata A/S)

Gratistidningen Stockholm City tar betalt i mobilen. Mobiltjänsten, kallad Citykoll, tillhandahåller en del av tidningen för 15 olika mobiltelefoner för 1 kr/dag (min 30 dagar). (Dagens Media 5/11 2003)

Inget behov av nya elektroniska betalningslösningar. Det konstaterar PTS i en delrapport till regeringen. Den baseras på en kundundersökning. Böcker, filmer, skivor, biobiljetter och resor är det som köps mest via nätet. (Telekom Idag 16/10 2003, PTS 16/10 2003)

Detta material är i helhet och dess delar skyddat av upphovsrätt. Vidaredistribution, mångfaldigande eller återpublicering kräver skriftligt tillstånd från Svensk förening för informationsspecialister, Box 55580, 102 04 Stockholm. Telefon 08- 678 23 20, Fax 08-678 23 01, E-post kansliet@tls.se